

Oppsummering fra Kontaktgruppemøte 11. november 2022 kl. 1200-1500

Møtet ble avholdt på OsloMet, Pilestredet 46.

Til stede: Gørill Brodahl og Henrik Høyer Holgersen (Viken fylkeskommune, sistnevnte forlot møtet ca kl 1400), Trond Myrland (Bærum kommune), Turid Wulff Knutsen (Innlandet fylkeskommune), Vera Østensen (OsloMet), Martin Hafsahl (Asker kommune), Dag Aanensen (Drammen kommune, som ankom ca kl 13), Mizanur Rahaman (Lillehammer kommune), Svein Frydenlund (Hamar kommune), Dawn Marie Freund (Vestfold og Telemark fylkeskommune) og Ann-Irene Sæternes (Østlandssamarbeidet). I tillegg var Torill Tandberg, DSB, til stede under punkt 1 og 2.

Fra sekretariatet: Gunnar Selvik (referent).

1. Velkommen og siste nytt om EU/EØS

Gunnar ønsket velkommen, gav alle ordet for å presentere seg, og orienterte som følger fra EU/EØS-politikken:

«Det er en kjent sannhet at EU-samarbeidet utvikler seg raskest i kriser, og det har jo ikke vært mangel på slike de senere årene: Finanskrisen i 2008, flyktningkrisen i 2015, Pandemien i 2020-21 og Ukrainakrigen med påfølgende energikrise i 2022. Det som kjennetegner diskusjonen under alle disse krisene er at det ofte oppstår uenighet mellom de som ønsker økt europeisk samarbeid og de som ønsker status quo/mindre samarbeid. Med den sammenhengende krisen siden begynnelsen av 2020, med pandemi, krig og energi er det kanskje ikke så rart at årets nyord på engelsk er PERMACRISIS – altså permanent krise.

Det positive etter min mening er at alle disse krisene, til og med pandemien (og kanskje med unntak av flyktningkrisen i 2015), har medførte økt europeisk samarbeid, ikke mindre.

Og nå står vi midt oppi en krig med en påfølgende energikrise (som egentlig startet før krigen). Stikkord her er de tre såkalte S-ene: Substituering, Sparing og Solidaritet. På bare noen måneder har Europa gått fra å være storimportør av Russisk gass, til å nå ha Norge som største importør, og til å fokusere mer og mer på fornybar energi, inkludert atomkraft (= Substitusjon).

Den andre S-en Sparetiltak er også blitt viktigere – ved at f eks temperaturen senkes og lys slukkes i langt større grad nå over hele Europa. Og den tredje S-en Solidaritet er kanskje det som er vanskeligst å gjennomføre, ved at situasjonen er så vidt forskjellig blant de ulike land; Tyskland er det landet med størst gassavhengighet fra Russland, og har laget en nasjonal subsidieringspakke på mer enn 200 mrd euro. Spania/Portugal har fått midlertidig unntak til å frakoble gass- og elektrisitetsprisen.

Imidlertid så viser jo den hektiske møtevirksomheten i EU at løsningen også nå ikke er mindre, men mer samarbeid i Europa: Felles innkjøpsordning, kanskje et felles pristak på gass, og differensierte priser hvor bærekraftig energi frakobles fossil. Det er imidlertid verdt å merke seg at Rådet, som er de som bestemmer (=medlemsstatene i EU), ennå ikke har vedtatt noe, men gitt energiministrene i oppgave å finne praktiske løsninger.

Midt oppi dette er Norge, som har en unik situasjon i Europa akkurat nå – vi er blitt EUs største gassleverandør, samtidig som vi jevnlig blir kritisert for å profitere på de høye gassprisene. Dette er jo en balansegang som kanskje er lettere å være en del av når en er norsk i Norge enn når en er norsk i Brussel.

Ellers så er det faktisk mye som skjer i Brussel som ikke handler om krig og energi: 18. oktober publiserte EU-kommisjonen sitt arbeidsprogram for 2023, et nytt budsjettår skal forhandles om og en virkelig stornyhet ifm den såkalte fit for 55-pakken ble vedtatt i slutten av oktober, nemlig kravet om at salg av nye bensin- og dieslbiler blir forbudt fra 2035. Dette er helt sikkert også EØS-relevant, og derved vil regelverket også gjelde i Norge. Det interessante er at den franske indremarkedskommisæren Thierry Breton, i forrige uke sa noe om at dette må evt sees nærmere på når en nærmer seg denne fristen, for å sikre seg mot massearbeidsløshet og mangel på elektrisitet.

Stikkord denne høsten er forøvrig at det er/har vært valg i mange land – og at en tendens er at nasjonalistisk høyreside vinner disse – smak på at Italia akkurat 100 år etter Mussolini har fått en statsminister med røtter i hans parti, og med et handelsdepartement som heter «Italia Først-departementet». Sveriges nest største parti og støttespiller til deres nye regjering har røtter i nynazismen, i Frankrike stemte nesten 60% i første valgrunde på ytterliggående partier på høyre/venstresiden (valget var dog i vår). Etter USA-valget så virker dog situasjonen der å bli mindre preget av ekstremisme enn først antatt.

På den positive siden gjelder at initiativer EU har gjort ifm pandemien, f eks NextGenerationEU, nå tydeligvis gjør både Italias og Ungarns statsministre mer EU-vennlige, og i januar vil Sverige ha formannskapet i EU med de fellesskapsplikter dette medfører.

Mht Norge, så holder jo vi og de andre EØS-EFTA-landene på med å forhandle med EU om den neste perioden for de såkalte EØS-midlene (vi er allerede på overtid siden forrige periode gikk ut i 2021), hvor en ting i alle fall er sikkert – vi kommer til å måtte betale langt mer enn det vi gjør i inneværende periode, men da er det jo også desto viktigere at flere av oss blir aktive med å søke om prosjektmidler!

Videre så er det jo bra at det eksisterer en felles arbeidsgruppe Norge-EU innen energi, og at vi har et tett strategisk industrisamarbeid med EU.

Ellers så møtte hele den norske «Brusselboblen» vår finansminister tidligere denne uken, som kunne fortelle oss at historisk utvikling gjerne går i 30-års sykluser, hvor vi nå, drøye 30 år etter den kalde krigens slutt, på nytt befinner oss i en sikkerhetskrise (etter 30 år med en fredsøkonomi).»

Etter Gunnars presentasjon var det enighet blant møtedeltakerne om at dagens alvorlige situasjon fordrer mer internasjonalt samarbeid både på nasjonalt- og regionalt nivå, og dessuten at Norge trenger å gjøre mer for å stoppe tendensen til at vi sakker akterut på den europeiske innovasjonsrankingen (her er jo deltakelse i EU-programmene et viktig verktøy).

2. Sivil beredskap og samarbeid med EU/Europa

Torill Tandberg, fagdirektør, Internasjonal seksjon, Direktoratet For Samfunnssikkerhet og Beredskap, innledet om den økte aktualiteten av sivil beredskap og intensivering av europeisk samarbeid innen dette området. Norge har deltatt i dette samarbeidet siden 1982, og er tett integrert med Europa gjennom EØS-avtalen. Vi deltar i EUs program for Sivil beredskap (Union Protection Mechanism), i EUs samarbeid for krisehåndtering (rescEU) og i EUs samarbeid om ressursdeling (Civil Protection Pool). I tillegg dekker EØS-midlene også sivil beredskapsområdet. Selv om det er DSB som har det nasjonale ansvaret, kan både kommuner og fylkeskommuner være involvert i dette området, og under den påfølgende diskusjonen var også viktigheten av erfaringsopsamling nevnt, hvor forskningsinstitusjoner med fordel kan involveres mer for å gjøre nettopp dette. Vedlagt referatet er Tandbergs presentasjon.

3. Oppdatert info om aktuelle muligheter for prosjektutvikling, kapasitetsbygging og europeisk samarbeid

Gunnar gav en orientering om følgende: Oversikt over Horisont Europa-programmet generelt og om samfunnsoppdragene, klyngene (kommende informasjonsdager) og European Innovation & Technology Institute sitt «HEI-initiativ» (datoer for informasjonssesjoner) spesielt. Han opplyste også om kommende arbeidsgruppemøter i ERRIN, både innenfor hydrogen i februar 2023 (trenger input fra medlemmene) og innenfor bioøkonomi og data 23. november (invitasjon blir om kort tid sendt til Kontaktgruppens medlemmer).

Vedlagt referatet er en Powerpoint-presentasjon, som gir en mer fullstendig oversikt over de relevante datoene. Europakontoret er som alltid mer enn villig til å hjelpe medlemmene på veien mot vellykket deltakelse!

4. Kommuners satsning på egen forskningskapasitet

Gunnar innledet med å vise til et oppslag i Khrono om at Stavanger kommune har investert 70 millioner kroner for å etablere sin egen forskningskompetanse, som et element i å kunne i større grad lykkes med f eks EU-program søknader. På denne måten vil kommunen kunne løse sine oppgaver bedre og smartere for sine innbyggere, hevder de.

Ordet var deretter fritt for Kontaktgruppens medlemmer til å komme med synspunkter på dette:

Trond (Bærum) sa at også de har et fond som bla er ment å skulle finansiere forskning, men at de har startet en ny prosess for å finne ut en best mulig bruk av dette. De er forøvrig motivert og interessert i utlysningene nevnt av Gunnar under punkt 3, og i tillegg så er de også interessert i relevante nasjonale utlysninger.

Vera (OsloMet) sa at ORE har en viktig rolle med å samordne/koordinere medlemmene innenfor forskning, siden dette ikke foreligger i særlig stor grad i dag, og foreslo f eks å kartlegge situasjonen i Norge generelt, og for våre medlemmer spesielt.

Dag (Drammen) sa at de er med å finansiere 2 professorstillinger over 3 år hos USN, med fokus bla på helse.

Svein (Hamar) sa at de finansierer noe i forhold til HINN, og at de deltar på prosjekter sammen med dem.

Turid (Innlandet) sa at de bla er i en søkerfase i forhold til en forlengelse av PHUSICOS-prosjektet.

Ann-Irene (ØS) sa at det var positivt, tross alt, at det var kommet noe friske penger til Interreg (både Baltic Sea og Europe), men at dette ikke var godt nok, og at de derved fortsatt lobber i forhold til det kommende statsbudsjettet.

5. Innspill til styresaker

Gunnar gikk kort igjennom møteinnkallingen med vedlegg til styremøtet 25. november, og gikk særlig inn på følgende saker: 33/22: Økonomisk status pr. 30.09.2022, 34/22: Estimert budsjett for 2023, 35/22: Policydokumenter, 36/22: Aktiviteter høsten 2022 - oppdatering og 37/22: Personalsituasjonen i ORE.

6. Orienteringer fra medlemmene

Grunnet tidsmangel ble dette ikke diskutert som et eget punkt, men mye ble jo nevnt under punkt 3.

7. Eventuelt

Intet ble diskutert under dette punktet.